ISPARTA'DA HALICILIK (19-20. YÜZYIL ÖRNEĞİ)

Zeki ÖZKARTAL[a,1]

[a] Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi,
Geleneksel Türk El Sanatları Yüksek Lisans Mezun.(Bilim Uzmanı)

Özet – Halı tarihinin zaman ve nerede başladığı kesin olarak bilinmemekle birlikte yapılan araştırmalar ve kazılardan elde edilen bulgulara göre MÖ. 3000 ile 5000 yılları arasında olduğu tahmin edilmektedir. Orta Asya Pazırık bölgesi kurganlarından çıkan halı örnekleri bize bu değerlendirmeyi vermektedir. Şu ana kadar bulunan en eski halı örnekleri bu bulgulardır.

Türklerin Anadolu'yu fetihlerinden sonra, hızla Anadolu'ya yayılma süreci Akdeniz bölgesini de etkilemiş, Isparta bölgesine yerleştirilen Türk oymakları ile bu oymakların dokuduğu "Türkmen Halıları" yüzyıllar boyunca bu bölgede yaygınlaşmıştır. 21. yüzyıla kadar gelenekselliğini korumuş olan Türkmen – Yörük halıları son yüzyılda batılı tüccarların kendi isteklerine göre halı sipariş etmeleri yüzünden gelenek halı modellerini sürdürememiştir.

Anahtar Kelimeler – *Halı, Halı Tarihi, Halı Ticareti*

Carpet Bussiness In Isparta (19-20th Centuries

Abstract – According to evidences from the excavations and scientific studies, although when and where it has begun is not exactly known, history of carpet is predicted to begin between 3000-5000 BC. The ones in the eairns of Middle Asia are the oldest carpets found so far.

After conquest of Anatolia, Turks began to place Turkish tribes to the Isparta region. Then the "Turkman carpets" weaved by these tribes' became widespread along this region. Turkman carpets, which conserved its folksiness until the 21th century, could not sustain its originalities due to the fact that occidental merchants ordered carpets at their own will.

Keywords –

Carpet, history of carpet, carpet trade

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Yüksek Lisans Mezun (Bilim Uzmanı) , ISPARTA.

1. Giriş

Geleneksel Türk el sanatları ürünlerinin üzerinde yapılan işlemeler ve motifler, o dönemki Türk toplumunun yaşam biçimi olan göçebe hayatin özelliklerini, çadır hayatını, hali, kilim, eyer takımları, elbiseler vb. el ürünleri üzerinde uygulamışlardır. 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya gelen Türkler bu zengin sanatlarını da beraberinde getirmişlerdir. Isparta bölgesine yerleşen Türk boyları burada karşılaştıkları örnekleri kendi anlayışlarıyla bağdaştırmışlar, Orta Asya'nın göçebe kültür işlemeciliğini ve sanatlarını burada geliştirerek sürdürmüşlerdir.

Önceleri Isparta'da dikiciler, mestçiler, pabuççular, yemeniciler, çizmeciler, çarıkçılar, semerciler, mumcular, yağcılar, sabuncular, urgancılar, kendirciler, cezveciler, bakırcılar, kavafçılar, demirciler, çilingirciler, oymacılar, marangozlar, bıçakçılar, hasırcılar, nalbantlar, saraçlar, keçeciler vb. gibi sanat kollarının olduğu bilinmektedir. Ancak bu sanatların çoğu kaybolmuş, günümüzde azalarak devam eden dericilik, ayakkabıcılık, marangozluk, demircilik, bıçakçılık, bakırcılık, kalaycılık, sobacılık son temsilcilerinin elinde yürütülmektedir. Bu sanat kollarını devam ettirecek çırakların olmayışı da kaybolmayı hızlandıran ayrı bir faktördür. Bu sanatların her birinin önceleri arastaları, sokakları, pazarları varken günümüzde yalnızca ayakkabıcıların ve tuhafiyecilerin siteleri bulunmaktadır. Bugün devam etmekte olan marangozluğa rağmen eski ahşap süsleme sanatları, oyma ve nakışçılık da kaybolan diğer sanat kollarıdır. El sanatlarından yün ve kıldan imal edilen çuval, heybe, aba, çadır, kilim ve çulha gibi dokumalar zamanın gelişen ihtiyaçlarına ayak uyduramayarak ortadan kaybolmaya yüz tutmuştur (www.frmartuklu.net/el-sanatlari/84436-geneleksel-el-sanatlari.html).

Günümüzde, azalarak devam eden geleneksel el sanatlarından halıcılık, kilimcilik, oya ve nakış işlemeleri, dericilik, keçecilik, saraçlık, semercilik ve nalbantlık gibi el sanatlarının sadece Yalvaç ilçesinde, bıçakçılığın ise yalnızca İl merkezi ile Uluborlu ilçesinde yapıldığı görülmektedir.

19. YÜZYILDA ISPARTA'DA HALICILIK

19. yüzyılın ortalarına kadar Avrupalıların istedikleri halıların üretim ve pazarlaması Osmanlı tüccarlarının elinde bulunmaktaydı. 19. yüzyıl sonlarında ve 20. yüzyıl başlarında Avrupalı tüccarlar bu işe büyük yatırımlar yaparak piyasayı ele geçirmeye başlamışlardır. İngiliz tüccarlar ip ve modellerini vererek önce **Uşak** ve çevresinde halı dokutmaya başlanmış ve Batı Anadolu'dan Avrupa'ya ihraç edilen bu halıların çoğu İngiliz tüccarlar tarafından yaptırılmaya başlanmıştır. Bu ticarethanelerde sadece halı dokutulmakla da kalınmayıp, halıların yününü, ipini, boyasını da bizzat üstlenmişlerdir. Avrupa'dan getirdikleri modeller ve modellere uygun renklerle yeni tipte halılar dokutmuşlardır. Böylece geleneksel modeller tarzındaki dokumalar kültürel değişim süreciyle birlikte olumlu ve olumsuz yönleri ile de Anadolu'da son yüzyıl içinde yine bize ait olan bir melez yaygı kültürünü ortaya çıkarmıştır.

Sümer Halı tarafından yayınlanan "Batı Anadolu'daki Türk Halıcılık Geleneği İçinde İzmir Limanı ve Isparta Halı Fabrikası" adlı Küçükerman'ın kitabında 19. yüzyıl sonlarından itibaren bu bölgede yaşanan İngiliz halı ticarethanelerinin halıcılık faaliyetlerini ve **Isparta**'da kurulan Halı Fabrikasının çalışmalarını detaylı bir şekilde belgeleriyle açıklayan kaynak niteliğindedir. Ayrıca, Isparta ile ilgili olarak yayınlanmış bütün çalışmalarda da son devir Isparta halıcılığının gelişmesiyle ilgili olarak birbirini teyit eden görüşler bulunmaktadır;

> "1872-1875 yıllarında Isparta (Hamidabad Sancağı)'da mutasarrıflık yapan Eyüplü Ali Rıza Efendi'nin gayretleri ile başlayan ilk faaliyetler, 1891 yılında gelen mutasarrıf Babanzade Mustafa Zihni Paşa'nın destekleri ile ciddi biçimde başlamış olur. Sonrasında gelişen faaliyetleri, Ispartalı bir araştırmacının gözlemleri ile aktaralım: "Isparta'da halıcılık özel bir teşkilat ile 1889 yılında başlamıştır. Bu zamanda küçük bir şirket tesis edilmiş, hisse senetleri çıkarılmıştır. Mutasarrıf Zihni Paşa'nın delalet ve iştiraki ile şirket hayli ilerleme kaydetmiş, iyi halılar dokunmaya, iş umumi bir hal almaya başlamıştır. Bir taraftan okullarda tezgâh başlarında çocuklara halı işlemesi öğretilirken, mutasarrıfın eşi de bu mevzu üzerinde dikkatle çalışmakta idi... Şirket, halıların satışında aracılardan kurtulmak ve dünya ticaret alemi ile doğrudan doğruya temasa geçmek istemişti. Bu arzusu üzerine hükümetin de tavassutu ile Manchester Şehbenderliğine mühim bir parti halı gönderilmişti. Bu şehbenderlikten halıların bedelini tahsil etmek imkânı kalmamış, binnetice şirketin feshi cihetine gidilmiştir."(Kayıpmaz,F.,Ispartakentrehberi,www.ispartaya.com./isparta/hali/hali.htm)

Isparta'da halıcılığın başlamasıyla ilgili olarak Türk ve Rum kaynakları da farklı yorumlar getirmektedir. Kaynaklardaki halıcılığın başlangıç tarihi hemen hemen aynıdır.

Filibos Çeneoğlu 1888 yılını, Böcüzade ise "..Mutasarrıfın yeni başlayan halıcılığı 1891 de teşvik ettiğini.." yazar. Başka bir kaynak, Ali Sinan'da "..1888 yılında Ladik'e giden Böcüzade halı dokumasıyla ilgilenir.." diye yazmaktadır. Ancak Böcüzade dahi kendi kitabında bu konuda şöyle söz eder; "1888 de ilk halı dokuma tezgâhını Rum asıllı Kürkçü Politimi kurar. Yanında çalışan Katina Stiloğlu,halı dokumasını öğrendikten sonra ayrılır, kendi tezgahını kurar. Stiloğlu'na Prodromos Grigoriadis parasal destek verir. Kendisine Yordan Stiloğlu'da model çizerek yardımcı olur" (www.ispartaninkokusu.com.tr).

Sinan, Koç ve Yürükoğlu (1954:60), Böcüzade Süleyman Sami tarafından halıcılığın Isparta'da yaygınlaştırılması için yaptığı çalışmaların öyküsünü şöyle aktarmaktadır; "Böcüzade 1888 yılında Konya'ya gider ve oradan Ladik köyüne uğrar. Burada halı dokuyan köylülerle ilgilenerek, halıcılığı Isparta'da da yaptırmayı düşünür. Kilim ve çul dokuyan Sübran köylüleri, kendi işlerinin bozulmaması için buna engel olurlar. Dönüşünde yaşlı Kırşehirli bir kadının Isparta'da Mevlevi Tekkesine halı dokuduğunu öğrenir. Hemen onunla temasa geçer. Diğer yandan İstanbul'da Feshane Nazırı bulunan Barlalı Abdullah'dan halı ustası ister. Ama Abdullah, usta göndermez. Yılmayan Böcüzade, Uşak'ta halıcılık yapan Tirit Mehmet Paşa'ya yetiştirmesi için adam gönderir. Halıcılığın Uşak dışına çıkmasını istemeyen Mehmet Paşa da Böcüzade'ye yardımcı olmaz."

Falih Rıfkı Atay'da (1935:19) Isparta da halıcılığın başlamasını ve ilk tezgahların kurulmasını Isparta Ün dergisinde şöyle anlatmaktadır; "..Isparta'ya ilk halı tezgahlarını, Müftüzade İsmail Efendi getirmiştir. Uşak'tan İzmir'e götürüyormuş gibi çıkarttığı halı tezgâhlarını, gizlice Isparta'ya getirir. Yine Uşak'tan kaçak gelen bir usta, tezgâhları kurar ve halı dokumaya başlar."

1890 yılında Babanzade Mustafa Zihni Paşa, mutasarrıf olarak atanır. Isparta'da halıcılığın gelişebileceğini anlayan Paşa, hemen konuyla ilgilenir. Böcüzade'ye, 800 lira sermayeli "Halıcılık Şirketi" kurdurur. Şirket; peşin birer lira ve aylık on kuruşluk ödemelerle500 hissesini satar. Paşa da önemli miktarda hisse almakla kalmaz, kendi evine de halı tezgâhı kurdurur (Böcüzade,1983:251).

Sonuçta halıcılık Isparta da başlamıştır. Halıcılık Şirketinin çalıştırdığı tezgâhlar ve dokunan seccadeler Londra'ya ihraç edilir. Herkes mutludur. Ancak bu uzun sürmez. Londra'ya ihraç edilen ilk birkaç parti halının bedeli sorunsuz ödenir. Manchester da bulunan Osmanlı Devletinin Şehbender'i (ataşe), aldığı halıların bedelini ödemez. 700-800

lira tutan bu zarar, Halıcılık Şirketinin faaliyetine son verilmesine neden olur (Sinan, Koç ve Yürükoğlu, 1954:14-16).

Halıcılık Şirketinin kapanması ile halıcılığı Ispartalı Rumlar geliştirir. Rum bir kadının genç kızlara halıcılık dersi vermeye başlaması ile evlerde halı tezgâhları kurulmaya başlanır. İplikler elde bükülerek ve genellikle kök boyalar küçük kazanlarda, çile haline getirilmiş ipliklerin odun ateşiyle kaynatılması ile kullanılmaya başlanıyordu. Isparta Halıcılığına büyük emek verenlerden Etrelizade Mehmet Efendi, halı tezgâhlarının yanına halı desenlerini için bir modelhane ve küçük bir boyahane kurar. Bir yanda boyanan iplikler tezgâhlara verilirken diğer yanda ise halı desenleri çiziliyordu.

1894 yılında Niko Temelidis'in yönetiminde Rumlar bir anonim şirket kurarlar. Dürbeyoğlu, Dr. Bodosaki, Stiloğlu Kardeşler, Mina Kahyaoğlu, Yani ve Teodoros Papazoğlu halıcılığa yatırım yaparlar. Rumlarla rekabet edemeyen Etrelizade, halı ticarethanesini kapatır. Rumlar tamamı ile halıcılığı kontrollerine alırlar. Isparta da dokuttukları halıları İzmirli tüccarlara satarlar. Oradan da halılar ihraç olur. Rum kadınları da halı dokurlar fakat bu iş daha çok Türk kadınlarının işidir. Rum tüccarların işçilik ücretinde Rum kadınlarını kolladıklarını ve onlara daha fazla ücret verdiklerini biliyoruz. Rumların göç etmesinden sonra, Dürbeyoğlunun evini satın alan Halıcı Mustafa Toka; evde bulunan muhasebe kayıtlarında bu ücret farkını gördüğünü anlatmıştır. Buna rağmen Türk kadınları aldıkları parayla evlerine önemli bir katkı sağlıyorlardı (www.ispartaninkokusu.com.tr).

Isparta halıcılığına katkısı olanlardan birisi de Ermeni Haçik Usta'dır. Akşehirli olan Haçik Usta, reji muhasebeciliğinden Isparta'ya sürgüne gelmiştir. Isparta'da halıcılık ile ilgilenir. Öyle ki, yeni bir halı makası icat ederek beratını alır. Dokutturduğu halıları, İzmir'de bulunan yine Ispartalı Agopoğlu ve Mahdumlarına satmaya başlar. İzmir seyahatleri sırasında halı dokutturup ihraç eden yabancı sermayeli "Şark Halı Kumpanyası (Oriental Carpet Ltd.)" ile temas eder. Onların da yardımı ile Isparta'da "Şark Halıcılığı" kurar ve yöneticisi olur. Tezgâhlarda Isparta cinsi halı dokunur (Böcüzade, 1983:252).

20. YÜZYILDA ISPARTA'DA HALICILIK

1890'lı yıllarda Isparta'da kurulan Şark Halı kumpanyası 1930'lara kadar bölgeye hizmet vermiş ve Şark Halı Kumpanyasının organizasyonu ile üreticilere yün ipi, boya ve desen verilerek, en ücra köylere kadar halıcılığın yaygınlaştırıldığı görülmektedir. Bu dönemde üretilen halıların desenleri ticari albeniye göre Uşak, Hereke, İran halılarından uyarlanmış, üretilen yeni desen kompozisyonlarına göre halı dokuyucuları tarafından "Kandahar, Üzümlü, Saatli, Hançerli, Bademli, Şimşekli, Ağaçlı, Beşir, Elvan, Goblen, Goncalı, Çelenkli" gibi isimler verilmiştir. Halıcılığın yaygınlaşmasıyla da köylerde, evlerde, ıstar denilen halı tezgâhları yapılarak kurulmaya başlanmıştır.

1912-1913 yıllarında Isparta Mutasarrıfı Şevket Bey halıcılık ve tabaklıkla ilgilenir. Daha önce şayak imalathanesinin kurulduğu Başağa Değirmeni'nin (Başdeğirmen) üstündeki imalathaneyi, tabakhaneye dönüştürür. Kurduğu şirketle, Fransızlarla ortak deri, kösele, vidala ve oskar üretilmesi için çalışır. Tabakhanede, Balkan ve I. Dünya Savaşları sırasında ordunun birçok ihtiyacı karşılanır. Kunduracılığın gelişmesine yardımcı olur. Misto adında bir Rum usta burayı çalıştırmaktadır (Güllü, 1944:1565).

Mutasarrıf Şevket Bey, dokumasını Türklerin yapıp, ticaretini azınlıkların yaptığı halıcılığı tamamen millileştirmeyi düşünerek, Etreli Halı Ticarethanesinin iflastan kurtarılarak yeniden canlandırılması için girişimde bulunmuştur. İmamzade Tahir Efendi bir ticarethane açarak halıcılığa başlamıştır.

1910-13 yılları arasında Isparta'da halı tezgâhı sayısı 2,160,çalışan işçi 6,481, imal edilen halı miktarı 117 bin m2,üretimin değeri 11 milyon kuruştur. Yine kayıtlara göre Eğirdir'deki tezgâh sayısı 500, çalışan işçi 1,500 kişi, üretim 15 bin m2 ve değeri 1,3 milyon kuruştur. İzmir' den 1913-14 yılında ihraç edilen halıların değeri 73,7 milyon kuruştur. Bu yıllarda İmamzade Tahir Efendi bir halı ticarethanesi açarak faaliyete geçer. 1910-13 yılları arasında Isparta-Burdur havalisinde çalışan el dokuması tezgâhlarının sayısı 4,950, iplik sarfiyatı 2,160 ton, üretim 13 milyon metre (Denizli'de 21 milyon metre), üretimin değeri de 28 milyon kuruştur. Bu rakamlara göre Anadolu'da, Denizli'den sonra 2. büyük üretim kapasitesi Isparta-Burdur yöresindedir. Bu olumlu gelişmeler, I. Dünya Savaşının sıkıntılarıyla yavaşlar (www.ispartaninkokusu.com.tr). 1916-1917 yılları mutasarrıfı Cemal Bey döneminde, Isparta'da halı ipi yapılması hususunda girişimler yapılmış ve ancak 1924 yılında Isparta'da "Isparta İplik Fabrikası" kurulabilmiştir.

Kurtuluş Savaşının sonunda; yönetimin yanı sıra nüfus ve etnik yapıda değişir. 1922 yılında Ispartalı Rumların göçünden sonra nüfus %10 azalır ama ticaret tamamen Türklerin

eline geçer. O devrin ileri gelenlerinden Hacı Hafız, Hafız Ali ve Kamil Günata bir araya gelerek Şark Halının yerini almak amacıyla ortaklık kurarak "Türk Halı Şirketi"ni kurarlar.

1924 yılında Isparta İplik Fabrikası T.A.Ş. kurulmasında Milletvekili Hafız İbrahim Demiralay başı çeker. Isparta'da Tabakhane köprüsü yanında kurulan bu ilk iplik fabrikanın kapasitesi günlük 150 kilodur. Bu şirkete Bilginer'lerle birlikte Ticaret Bakanlığı da 175 bin lira ile ortak olur. Yapımına 12 Aralık 1924 yılında başlanan fabrika, 1928 yılında işletmeye açılır. Kurucusu İğcizade Ali Haydar Albayrak'tır. Kuruluşta ortak olan Bodurzadeler daha sonra ayrılırlar. Makinaları Almanya'dan ithal edilen fabrikanın müdürlüğünü, Almanya'da öğrenim gören Akçakanatzade Salih Bey yapar. 1930 yılında çıkan yangında büyük zarar gören fabrika kapanır ve makinaları İstanbul'a satılır. Halıcılık yapan Türk halının yanı sıra, İğcizade Şükrü Efendi'de Çayboyunda enval-i metruke'den satın aldığı Ermeni Garabet'in evinde faaliyet gösteren bir halıcılık şirketi kurar. Yaklaşık 1000 tezgâhı bulunan İğcizadeler Halı Kumpanyası, Vanlızadeler ile ortak kurulur. Bu kumpanya dokuttuğu halıları yıkanması ve ihraç olması için İzmir'e gönderir. Yine 1924 yılında İğcizade Ali Haydar tarafında bir iplik fabrikası daha kurulur ve çalışmaya başlar. 1930 yılında bir yangın sonucu kapanıncaya kadar faaliyet gösterir. 1938 yılı Mart ayında yapılan seçim sonucunda ITSO'nın idare heyetine seçilen Ispartalı halıcılardan Mustafa Atabakan, Kâmil Oral, Mustafa Oral, Mehmet Bilginer bir araya gelerek 1939 yılı Nisan ayında ikinci halı ipliği fabrikası kurma girişiminde bulunurlar (www.ispartaninkokusu.com.tr).

Günümüzde Isparta halıcılığında lokomotif görevini, 1924 yılında Isparta İplik Fabrikası olarak kurulan ve 1943 yılında Sümerbank'a devredilen, 1990'da Sümer Halı Organizasyonu içine alınan Sümer Halı, Isparta Halı Fabrikası kapatılma tarihi olan 16 Nisan 2010 tarihine kadar Isparta'da halı üretimini üstlenmiştir. Halı için hammadde olarak bütün altyapısını temin eden (yapak tefrik, yapak yıkama, boyahane, ip büküm) bu fabrika, bütün Türkiye'de organize olmuş bölgelerde halılarını dokutup, tekrar fabrikada yıkama ve apre işlemi yapıldıktan sonra Türkiye pazarına nihai mamulü sunabilen bir yapısıyla, Türkiye'nin alanında en büyük kuruluşlarındandır.

Sonuç

Tarihsel kökeninin tam olarak bilinmemesine tahmini 3000 ila 5000 yıllık bir serüven çemberi içerisinde Türk toplumları arasında yaygın olan, bazen duvarlarda süsleme amaçlı, bazen de üzerine oturmalık olarak kullanılan, yeri geldiğinde hediyelik eşya, yeri geldiğinde tabutların üzerine örtü olarak kullanılan bir üründür halı. Anadolu'nun kapılarının Türklere açılması ile başlayan, Anadolu'ya yerleşim serüveninde Isparta'nın 1204-1205 tarihinde III. Kılıçaslan tarafından Türk boylarının yerleşim yerlerinden biri haline gelmiştir. Isparta ve yöresine yerleşen Türkmen boyları kendi gelenekleri arasında getirdikleri el sanatlarından halıyı da burada yaygınlaştırmışlardır. 19. yüzyılın 2. yarısında bir ticari unsur haline gelen halı, İngilizlerin Uşak bölgesi ve çevresini de dâhil ederek Isparta bölgesinde de yaygınlaşmasını sağlamıştır. 1900'lü yılların başıyla birlikte halı ticareti alanında adını duyuran Isparta, halı ihraç edecek duruma gelmiştir. Önce halk arasında yapılan halı dokumacılığı, 1924 yılında iplik fabrikasının kurulmasıyla önemini artırmış, Sümer halı fabrikasının kurulması ile de kendinde bölgesel bir güç bulmuştur.

Günümüzde teknolojinin büyük bir hızla yaygınlaşması ve halı fabrikalarının dünyada artış göstermesi, Isparta halı imalatını da olumsuz etkilemiştir. 2010 yılında Sümer halı fabrikasının kapanması ile halı üretiminde uzun yıllar adını duyuran ve halı ticaretinde önemli bir yeri olan Isparta ve Isparta halıları şu an sadece evlerde kurulan tezgâhlar ve küçük ölçekli fabrikalar ile ayakta durmaya çalışmaktadır.

Sonuç olarak şu unutulmamalıdır ki marka olmuş "Isparta Halısı"nın tekrar canlandırılması bölge ekonomisinin kalkınması için önemli bir ihtiyaçtır.

KAYNAKÇA

ATAY, Falih Rıfkı, (1935). Ün Isparta Halkevi Mecmuası, Cilt 1

BÖCÜZADE, Süleyman Sami, (1983). Çeviren: Suat Seren, Serenler Yayını, İstanbul

GÜLLÜ, Ömer. (1944). Ün Isparta Halkevi Mecmuası, Cilt 10

KAYIPMAZ, Fahrettin, Isparta kent rehberi, (www.ispartaya.com./isparta/hali/hali1)

SİNAN, Ali- KOÇ, Mustafa- YÜRÜKOĞLU, A. Rıza (1954). Isparta Halıcılık Albümü. Şevket Ünal Matbaası, Isparta

http://www.frmartuklu.net/el-sanatlari/84436-geneleksel-el-sanatlari.html

http://ispartaninkokusu.com.tr

RESİMLER

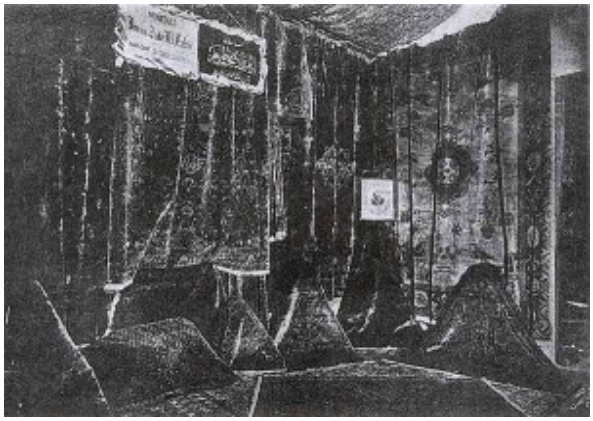

Eğirdir'de Ispartalı İmamzade Mehmed Tahir
Halı Ticarethanesi'nin meşheri

Isparta'da Kaçkınzade Hacı Ahmed ve Şükrü
Biraderler Halı Ticarethanesi'nin meşheri

Türk Halı Şirketi'nin etiketi

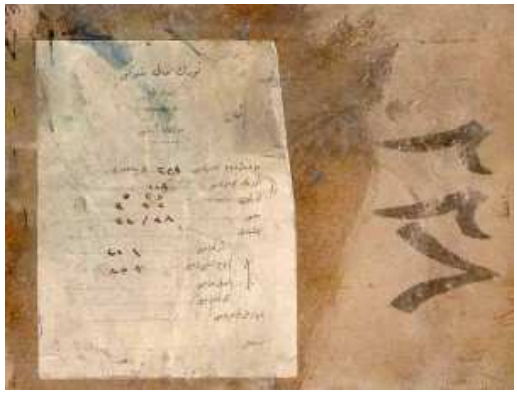

Ali Haydar Albayrak
"İlk yün iplik fabrikası Isparta,
Her nevi halı ipliği imal olunur.."

Türk Halı Şirketi etiketi Model numorosu, Modelde (okunmuyor) numorosu, Ölçüsü, Cinsi, Çeşidi, Sipariş Numorosu

Eski bir boya defteri

Şark Halı şirketine ait bir desen

Oriental Halı şirketine ait bir desen

Eski bir boya defteri

Eski bir boya defteri